

Отримано: 27 квітня 2018 р.

Прорецензовано: 29 травня 2018 р.

Прийнято до друку: 1 червня 2018 р.

e-mail: liubov-kuragina@ukr.net

DOI: 10.25264/2519-2558-2018-2(70)-115-119

Курагіна Л. П. Політична коректність і вербальні табу (на матеріалі німецької мови). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 2(70), червень. С. 115–119.

УДК: 811.112.2

Курагіна Любов Петрівна,
здобувач кафедри німецької філології,
Львівський національний університет імені Івана Франка

ПОЛІТИЧНА КОРЕКТНІСТЬ І ВЕРБАЛЬНІ ТАБУ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)

Статтю присвячено дослідженню вербальних табу, зумовлені вимогами політичної коректності у німецькій лінгвокультурі. У розвідці дається характеристика принципів політичної коректності, вивчається їхній вплив на мову та мовлення. Розглянуто головні теми, у рамках яких через дію політкоректності найчастіше відбувається табування певних слів та виразів, проаналізовано шляхи реалізації вербальних табу.

Ключові слова: політична коректність, табу, вербальне табу, мовне табу.

Курагина Любовь Петровна,
соискатель кафедры немецкой филологии,
Львовский национальный университет имени Ивана Франка

ПОЛИТИЧЕСКАЯ КОРРЕКТНОСТЬ И ВЕРБАЛЬНЫЕ ТАБУ (НА МАТЕРИАЛЕ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА)

Статья посвящена исследованию вербальных табу, обусловленные политической корректностью в немецкой лингвокультуре. Дается характеристика принципов политической корректности, изучается их влияние на язык и говорение. Рассмотрены главные темы, в рамках которых из-за политкорректности чаще всего происходит табуирование слов и выражений, проанализированы пути реализации вербальных табу.

Ключевые слова: политическая корректность, табу, вербальное табу, языковое табу.

Liubov Kuragina,
Ph.D. student of German Philology Department,
National Ivan-Franko-University Lviv

POLITICAL CORRECTNESS AND VERBAL TABOOS (ON MATERIALS OF THE GERMAN LANGUAGE)

The active processes of globalization that are occurring today intensify communication. They require speakers to look for new more appropriate ways to succeed in communicating, taking into account the principles of political correctness. Political correctness is one of the manifestations of modern taboos that directly affect people's speech. Although this problem is actively debated in scientific circles, there is no comprehensive analysis of the correlation between political correctness and taboo, in particular in the German language culture. The article studies the phenomenon of political correctness and how it functions in the German society. It is also established how political correctness determines verbal taboos and which topics are most vulnerable. The material of the German-language press from the years 2010-2017 explores the main ways of implementing language taboos. Many examples demonstrate the foundation of political correctness: the choice of delicate terminology, the prohibition of racism, sexism and other forms of verbal humiliation, the paper also gives examples of social pressure to prevent the use of certain politically incorrect expressions in the German linguistic culture. Also, attention is focused on various points of view in the German scientific circles for language changes because of the need to adhere to the principles of political correctness.

Key words: political correctness, taboo, verbal taboo, language taboo.

В останні роки лінгвістичні дослідження сконцентровані на вивченні мови у дії, мови як інструменту комунікації. За словами І. Огієнка, «мова – це форма нашого життя, життя культурного й національного, це форма національного організування» [2, с. 239]. Мова стрімко реагує на зміни в суспільному житті народу, віддзеркалює його базові цінності. Активні процеси глобалізації сьогодні інтенсифікують спілкування, вимагаючи від мовців шукати нові шляхи для успішної комунікації та взаєморозуміння. Для сучасного світу особливо гостро стоїть проблема (не)рівності та виокремлення певних соціальних груп за ознакою раси, статі, віросповідання, віку, сексуальної орієнтації тощо. Новим інструментом для керування перебігу спілкування як на інституційному, так і на приватному рівні стала політична коректність, що зародилася у США у 1980-х роках та стрімко розповсюджується іншими країнами сьогодні. Німеччина наразі переживає «бум» політичної коректності, що можна пояснити двома факторами. По-перше, німецька мова є другою за популярністю (після англійської) для міжнетичного спілкування в Європі, це одна з офіційних мов Європейського Союзу, тому її широке використання вимагає дотримання міжнародних канонів спілкування. По-друге, станом на початок 2017 р. на території Німеччини проживає 82,8 млн. осіб, з яких 22,5% мають іноземне походження, а кількість іммігрантів з Близького і Середнього Сходу та Африки збільшилася вдвічі [28]. Толерантність та політична коректність стали передумовою мирного співіснування у межах німецького мультикультурного суспільства. На сьогодні політична коректність – один із проявів сучасних табу, які задля уникнення конфліктів у полікультурному суспільстві вимагають відмови від певних слів та виразів, що викликають негативні асоціації, а також вживання таких виразів, які гарантують позитивне сприйняття представниками більшості адресатів. І хоча проблема політичної коректності в наукових колах дискутується доволі активно, всебічний аналіз цього феномена відсутній, зокрема у німецькому суспільстві та мовній культурі. **Актуальність** дослідження зумовлена недостатнім вивченням політкоректності

з мовознавчої точки зору, а саме: бракує розвідок щодо лексичних та граматичних змін у німецькій мові, змін мовної поведінки, взаємозв'язку полікоректності і табування. **Мета** статті – вивчити явище політичної коректності у сучасній Німеччині і дослідити сучасні вербальні табу німецької лінгвокультури, що виникають як реакція на домінуючі принципи політичної коректності в німецькому суспільстві. Для досягнення поставленої мети були використані різні методи лінгвістичного дослідження: описовий метод з прийомами спостереження, компонентний аналіз лексичного значення, аналітичний метод, зіставний, порівняльний і узагальнюючий прийоми. Матеріалом дослідження виступають дані суцільної вибірки з німецьких газет та онлайн ресурсів за 2010-2017 рр. (дра, Focus, Frankfurter Allgemeine Zeitung, Spiegel, Süddeutsche Zeitung, tageszeitung.de, Welt, Zeit та ін.). Матеріал був відібраний саме з медійного ландшафту, тому що в ньому відбувається усвідомлене нормування мови у відповідності до ідей політичної коректності. Таким чином, стає можливим вивчити не лише табувані теми і лексичні одиниці, а й встановити способи передачі табуваної лексики і тематики.

Політична коректність давно вже перестала бути лише низкою вимог до використання мови. Її досліджують не тільки лінгвісти, а й політологи, соціологи, історики, філософи, культурологи, психологи. Опису цього феномена присвячені роботи таких вчених, як М. Адлер, Б. Брайсон, Ю. Гуманова, М. Дейлі, С. Данент, Д. Камерон, К. Крамаре, Д. Равич, С. Тер-Мінасова, Ю. Туманова, С. Уолкер, Б. Хукс, А. Штефанович та ін. Взаємозв'язок табування та політичної коректності в європейських мовах досліджують К. Аллан, К. Балле, К. Баррідж, Н. Цольнер, У. Ройтнер. Поняття політичної коректності відносно нове, до того ж широке і неоднозначне, тому в науковій спільноті не існує однозначної дефініції цього явища. У цьому дослідженні дотримуємось визначення С. Тер-Мінасової: «Політична коректність мови виражається в прагненні знайти нові способи мовного вираження замість тих, які зачіпають почуття гідності індивідуума, порушують його людські права звичайною мовною безтактністю і/або прямолінійністю щодо расової та статевої приналежності, віку, стану здоров'я, соціального статусу, зовнішнього вигляду тощо» [3, с. 230]. На лінгвістичному рівні політична коректність призводить до табування певних слів та виразів. Аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних лінгвістів (С. Бабаєва, Ф. Бацевич, Р. Газізов, В. Кашкін, Н. Мечковська, Я. Попова, К. Балле, Г. Крафт, Дж. Фрезер, З. Фройд, Г. Шрьодер та ін.) дозволяє визначити лінгвістичне табу як сувору заборону чи ситуативне обмеження на вжиток певних мовних одиниць (звуків, букв, лексем, словосполучень тощо), одиниць фонетики (тону, інтонації, висоти голосу, тембру тощо), тем, а також на комунікацію з певними особами на основі таких екстралінгвістичних чинників, як релігія, магія, суспільно-політичні норми, культурні традиції, морально-етичні міркування тощо. Слід зазначити, що сучасні табу зумовлені в основному соціальними факторами, найбільшу роль з яких відіграє політична коректність. Так, наприклад, актуальними для сучасної німецької лінгвокультури є заміни «*Invalide*» на «*Mensch mit Behinderung*», «*Behindertentransport*» на «*Behindertenbeförderung*», «*Ausländer*» на «*Mensch mit Migrationshintergrund*», «*Eskimo*» на «*Inuits*», «*Zigeuner*» на «*Sinti und Roma*», «*Alte*» на «*Senior*», «*arbeitslos*» на «*erwerbslos*» тощо. Один із прикладів такого табування є слово «*Weib*», яке з Середньовіччя вживали на позначення жінки, дружини, пані. Однак, слово зазнало негативних якісних змін і в XIX ст. відбулася заміна його на «*Frau*». Зараз слово «*Weib*» є застарілим, його прирівнюють до слів з пейоративним значенням: «*[junge] Frau als Gegenstand sexueller Begierde, als [potenzielle] Geschlechtspartnerin, (abwertend) unangenehme weibliche Person, Frau*» [25]. Аналіз фактичного матеріалу показав, що «*Weib*» продовжує вживатися, але лише як частина культурної традиції у прислів'ях, в якості компоненту складних слів, наприклад, «*Weibersommer*» (бабине літо), «*Weiberfastnacht*» (жіночий день карнавалу в Німеччині) або його виносять у лапки з метою демонстрації авторської дистанції від слова: «*Am geläufigsten ist der Begriff "Weiberfastnacht", eben weil die "Weiber" im Mittelpunkt stehen – die sich teilweise als alte Frauen kostümierten*» [16, с. 12]. Табування та політична коректність «підживлюють» одне одного, адже «орієнтована на табу поведінка виражає та підкріплює почуття та цінності, важливі для підтримки суспільства» [22, с. 142]. Дотримання вербальних табу живить групову солідарність. За допомогою мовних табу група диференціює, хто саме до неї належить, а окрема особа отримує можливість самоідентифікації. Мовні табу демонструють актуальні та діючі межі для дії, мовлення і мислення. Процеси табування знаходяться у постійному русі і розвитку, адже вони неспинні і щодо людини і щодо суспільства.

Ілюстративне пояснення функціонування системи табу і заборони мови знаходимо у роботах демографа Е. Ноель-Нейман. Дослідниця висуває і підтверджує теорію мовчазної спіралі (Theorie der Schweigespiralle). Згідно цієї теорії, люди керуються страхом соціальної ізоляції – ніхто не хоче виступати поза групою чи суспільством через низку вагомих причин: адже, як суспільна істота, людина залежить від громади, і також хоче жити в ній. Щоб не бути маргіналізованою, людина постійно спостерігає за своїм оточенням у пошуках сформованої думки – а потім адаптується до неї. Оскільки засоби масової інформації створюють враження відтворення того, що приймає широка публіка, громадська думка запускає спіраль мовчання: те, що не представлено в засобах масової інформації, хоча багато хто це бачить, зберігається в таємниці, тому що людина боїться залишитися наодинці з власними поглядами [18]. Ламання вербального табу загрожує виключенням із спільноти. Воно може набувати різних форм і відбуватися у різних сферах людського життя: соціальна ізоляція, перешкоди у кар'єрі або припинення її взагалі, розлучення, втрата друзів, виключення зі спортивної команди тощо.

Вербальні табу, зумовлені принципами політичної коректності, пов'язані «не стільки зі змістом, скільки із символічними образами й корекцією мовного коду» [1, с. 279-280]. Головною метою є не знищення самого явища, а уникання слова, яке його позначає. Погоджуємося з висновком Л. Єльмслева про те, що табується не річ, а знак [23, с. 3]. Таку особливість можна пояснити історичними витоками табу – переконанням людини у наявності прямого зв'язку між словом та реальністю. З часом слово набуває певного заряду, обростаючи системою асоціацій, перестає бути нейтральним. Виникає потреба замінити слово з негативною конотацією на нове, свіже. Заміна його на інше слово або евфемізм здебільшого призводить до ефекту «топчака евфемізмів» (euphemism treadmill). Цю наукову гіпотезу висуває С. Пінкер, який стверджує, що кожен евфемізм коли-небудь прийме на себе негативну конотацію виразу свого попередника, поки реальні умови не зміняться [20, с. 298-300]. Часто такими словами є соціально значимі та конотативно-заряджені терміни, наприклад, етнічні меншини неодноразово називають новими словами, щоб уникнути негативних асоціацій. За С. Пінкером, «топчак евфемізмів» доводить, що не слова (евфемізми, що змінюють один одного), а поняття в свідомості людини є первинними. Таким чином, ці первинні поняття призводять до передачі змісту другорядним позначенням [20, с. 299]. Прикладом цього процесу в німецькій лінгвокультурі є процес пошуку слова для називання темношкірої людини. До 1970-х років використовували

лексему «Neger» як нейтральне позначення, але з середини 70-х років в словниках починають з'являтися поодинокі примітки про принижуючу чи дискримінуючу конотацію терміна, вчені пропонують альтернативу у вигляді «Afroameriker» та «Afrikaner» [12]. Лише у 1999 р. DUDEN зазначає, що «Neger» «сьогодні здебільшого сприймається як приниження», в 2004 р. словник містить зауваження про те, що термін «більше не бажано вживати на позначення особи», та маркування «дискримінуюче слово» [10]. В актуальній онлайн-версії DUDEN (2018 р.) зазначено: «Neger: 1) Person von [sehr] dunkler Hautfarbe. Besonderer Hinweis: Die Bezeichnung *Neger* gilt im öffentlichen Sprachgebrauch als stark diskriminierend und wird deshalb vermieden. Als alternative Bezeichnungen fungieren *Farbiger*, *Farbige* sowie *Schwarzer*, *Schwarze*; letztere Bezeichnung ist z. B. in Berichten über Südafrika vermehrt anzutreffen, wohl um eindeutiger auf die schwarze Bevölkerung (etwa im Unterschied zu Indern) Bezug nehmen zu können. In Deutschland lebende Menschen mit dunkler Hautfarbe wählen häufig die Eigenbezeichnung *Afrodeutscher*, *Afrodeutsche*, die zunehmend in Gebrauch kommt» [17]. Аналіз фактичного матеріалу показав, що в німецькій пресі має місце абсолютне табування слова «Neger», замість нього як автори у текстах своїх статей, так і читачі в коментарях використовують політично коректні слова *dunkelhäutig*, *Menschen mit dunkler Haut*, *Menschen dunkler Haut*, *Schwarze*, *schwarze Menschen* [5; 8; 9; 24].

Беззаперечним є той факт, що ідеї політичної коректності активно впливають на різні сфери суспільного та політичного життя Німеччини. Наскільки великим є цей вплив свідчать спроби «приспосовування» літератури минулого століття до сучасних реалій. Так, наприклад, відбулося з твором відомої англійської авторки Агати Крісті. Вперше німецькою мовою її детективний роман випустило швейцарське видавництво «Scherz» у 1944 р. під назвою «Letztes Weekend» («Останній вихідний»). З 1982 р. роман публікується німецькою мовою під назвою «Zehn kleine Negerlein» («Десять маленьких негрят»), що повністю відповідає оригінальній назві англійською мовою «Ten little Niggers». Однак, починаючи з 2003 р., після нового перекладу роману С. Дайтмер твір отримав назву «Und dann gab es keines mehr» («І потім нікого не стало») [4]. Така зміна відбулася не лише у німецькомовній версії роману. Через сприйняття суспільством слова «Nigger» як расистське та дискримінуюче ще в 1985 р. англійську назву роману оновили на «And Then There Were None» («І потім нікого не стало»). Крім того, вдалося до ряду змін по тексту твору: місце дії з «Nigger Island» замінили на «Indian Island», неполітикоректне слово «Nigger» – на «Indian».

Звинувачення у колоніальному расизмі та домінуванні білого населення над рештою стали причиною внесення змін і в твори дитячої літератури таких авторів, як Астрід Ліндгрен та Отфрід Пройслер. Видавництво Thienemann висловило намір не лише замінити спірні слова і вирази у всіх класичних творах, які воно видає, а й взагалі не допускати їх появи у текстах нових перекладів через те, що вони не відповідають сучасному образу людини у німецькій мовній культурі і можуть бути неправильно зрозумілі [11]. І хоча А. Ліндгрен забороняла вносити зміни у свої твори, у 2013 р., вже після смерті письменниці, з німецькомовної версії «Пеплі Довгапанчохи» прибрали назви «Neger» та «Zigeuner». Так з'явилися «Südseekönig» (раніше «Negerkönig»), «Taka-Tuka-Sprache» (раніше «Negersprache»), «Taka-Tuka-Land» (раніше «Negerland») [13; 14].

На окрему увагу заслуговують політично коректні варіанти номінації некольорового населення в Німеччині. Так, наприклад, вживають слова «Mehrheitsgesellschaft», «Mehrheitsbevölkerung», «Deutsche ohne Migrationshintergrund», «Weiße», «weiße Menschen». Варто зауважити, що самі «білі» себе так не називають. Т. Делла, представник «Ініціативи чорних людей у Німеччині» (ISD) вживає слово «Mehrheitsgesellschaft» («суспільство більшості»): «Und auch sind hier die Debatten sehr stark davon geprägt, dass die Mehrheitsgesellschaft definieren will, wie über Rassismus gesprochen wird, wie Rassismus verhandelt wird in Deutschland, und dass die Perspektive der Betroffenen eben meist hinten runter fällt» [26]. «Mehrheitsgesellschaft» – нове слово в німецькому вокабулярі. Воно виникло після громадських дебатів про інтеграцію іммігрантів в Німеччині і означає частину суспільства, яка через розмір своєї частки у загальній кількості населення може визначати та представляти культурну норму спільноти. Домінуюче суспільство більшості в Німеччині – це як правило особи світлого кольору шкіри, вони ззовні та мовно сприймаються як «німецькі» і соціалізовані за християнськими нормами [15, с. 44]. Термін досі сприймається не однозначно. Прихильники мультикультуралізму відхиляють його, оскільки він передбачає обов'язок меншин до культурної асиміляції більшості, тоді як, на їхню думку, обов'язок більшості суспільства – забезпечити захист і визнання культурних відмінностей. Для позначення всього населення Німеччини німецькі ЗМІ використовують узагальнюючі, нейтральні лексеми: «Deutsche» «die deutsche Gesellschaft», «die Gesellschaft in Deutschland», «wir» тощо.

Політична коректність не обмежується лише однією країною або спільнотою, це явище глобальне і мультикультурне. Явища чи дії в одній країні можуть спровокувати обурення в іншій, реакція часто призводить до виключення і табування предмета, а «винуватець» має прилюдно вибачитись, тобто пройти своєрідний ритуал очищення, інакше йому загрожують сучасні методи покарання: соціальна ізоляція і часом неабиякі фінансові збитки. Так, наприклад, на початку 2018 р. шведський виробник одягу H&M зазнав жорсткої критики в свій бік, коли випустив у продаж дитячий светр з написом «Coolest monkey in the jungle» («Найкрутіша мавпа у джунглях»). Компанію звинуватили у расизмі через невдалий вибір фотомоделі: на сайті у цьому светрі був зображений темношкірий хлопчик. Як відомо, поняття «мавпа» має довгу історію расистської образи по відношенню до темношкірих. Часто цей термін використовували для вираження етнічного раболіпства та браку інтелекту [8]. І поки в ЗМІ та Інтернеті дискутували, чи є подібна реклама дійсно расистською, H&M втратила у ціні акцій, контракти з музичними зірками і була вимушена закрити магазини у Південній Африці після того, як розлючені протестувальники розгромили там 6 філіалів.

Історичне минуле – ще одна сфера для табування. У 2018 р. з нагоди Чемпіонату світу з футболу німецький виробник спортивного одягу Adidas випустив у продаж футболку та сукню із зображенням герба Радянського Союзу і написом *USSR*. Але вже за декілька днів, реагуючи на критику (в тому числі із від українських споживачів), Adidas зняла товари з продажу. Та досі під питанням, чи не був такий крок навмисним, зважаючи на місце проведення чемпіонату, адже фірма відома своїми провокуючими вчинками на підтримку рівності, толерантності та демократії. Часом існуючі табу намагаються порушити чи зламати, щоб розпочати дискусію про доцільність тієї чи іншої суспільної заборони.

Практики політичної коректності пов'язують з фемінізмом, що в лінгвістичному аспекті виливається у «феміністську лінгвістику» чи «феміністську критику мови». Мета такого критичного підходу до мови передбачає позбавлення її впливу патріархального ладу у суспільстві і подолання відображення чоловічого домінування. Так, наприклад, в оголошеннях до

клієнтів звертаються «*Liebe Kundinnen und Kunden*». Сприяє таким змінам словотворчий суфікс -in, за допомогою якого можна утворювати слова жіночого роду, наприклад: «*Informatikerin*», «*Wissenschaftlerin*», «*Fischerin*» тощо. Напевно, найвідомішим новоутворенням такого типу є слово «*Bundeskanzlerin*». Однак, проблемним виявляється утворення політично коректної форми множини, адже форми чоловічого роду та жіночого різняться. До 1970-х років не викликало дискусії використання *generisches Maskulinum*, тобто іменника чи займенника чоловічого роду для позначення осіб і чоловічої, і жіночої статі, наприклад: «*Kunden*», «*Kontoinhaber*», «*Wähler*» тощо. Результати нашого дослідження показали, що у текстах німецьких ЗМІ превалює саме така форма (множина іменників чоловічого роду, займенники «*jeder*», «*keiner*», «*niemand*» тощо), наприклад: «*Man kann Kunden nicht unterschiedlich behandeln*» [21] або «*Niemand fragt den anderen, was er bekommt, auch aus Sorge, zu den weniger Geschätzten zu gehören*» [16, с. 15]. Останнім часом як лінгвісти, так і журналісти прагнуть знайти політично коректний компроміс. Одним із варіантів є використання двох слів, пов'язаних сполучником «*und*», при чому слово жіночого роду принципово передує слову чоловічого роду, наприклад: «*Liebe Leserinnen und Leser*», «*Studentinnen und Studenten*», «*Bürgerinnen und Bürger*». Такий варіант використовують у зверненнях, в оголошеннях, на початку промов або задля особливого підкреслення виконання дії представниками обох статей, наприклад: «*Kleine Rechenaufgabe: China ist bereits jetzt Reiseweltmeister, vor US-Amerikanerinnen und Amerikanern und Deutschen. Dabei hat bislang nur ein Bruchteil der Chinesinnen und Chinesen einen Reisepass*» [21]. На особливу увагу заслуговують тексти оголошень про роботу, в яких після назви професії чи посади у дужках подаються літери «*w*» та «*m*», які є скороченням для назви статі «*männlich*» (чоловіча) і «*weiblich*» (жіноча): «*Verkehringenieur (m/w)*», «*Oberstufenlehrer (m/w)*», «*Dozent (m/w)*», «*Wissenschaftlicher Mitarbeiter (m/w)*» тощо [6]. Однак, вживати подвійну форму кожного разу, коли йдеться про чоловіків і жінок разом, для журналістів є не вигідною через строгий ліміт слів у статтях. Більш економним з цієї точки зору здається використання на письмі Binnen-I (великої літери I в середині слова), наприклад: «*LehrerInnen*» замість «*Lehrer*», «*ProfessorInnen*» замість «*Professoren*», або гендергеп (знак нижнього підкреслення), наприклад: «*Lehrer_innen*», «*Professor_innen*» чи знак *, наприклад: «*Lehrer*innen*», «*Professor*innen*». І, хоча в повсякденному мовленні зустрічаємо такі форми, аналіз німецької преси показав, що альтернативні шляхи написання у ЗМІ не використовуються. Пояснити такий результат можна тим, що способи побудови іменників за допомогою графічних елементів (I, _ чи *) перебувають на стадії дискусії і не є офіційно затвердженим варіантом. Крім того, як свідчать результати опитувань [19], ці елементи заважають читачеві і лише загострюють гендерне питання. На нашу думку, компромісом може бути вживання похідних іменників, утворених від прикметників чи дієприкметників. Форми множини чоловічого та жіночого роду у них збігаються, що гарантує гендерну рівність. Такі слова, як «*Studierende*», «*Auszubildende*», «*Reisende*», «*Erwerbstätige*», «*Jugendliche*» широко вживаються і не викликають жодних дискусій: «*Nach einer ersten Welle von Gruppenreisenden kommen nun auch immer mehr jüngere Individualreisende, die “das authentische Deutschland erleben wollen”, wie Doris Fischer sagt*» [21].

Наведені вище приклади демонструють фундамент політичної коректності, а саме: мовні та поведінкові регламентації, так звані *speech codes* та *conduct codes*. Засобами «мовної коректності» відбувається табування певних лексем і заміна їх на шанобливі, політично коректні терміни. Результати проведеного аналізу фактичного матеріалу підтверджують думку Н. Шольнер, яка розрізняє три стратегії для спроб втілити мовні реформи: 1) вибір делікатної термінології, 2) заборона расистських, сексистських та інших форм словесного приниження, 3) здійснення соціального тиску з метою запобігання використанню певних виразів [27, с. 219].

Варто також зазначити, що у німецькому суспільстві не всі радо підтримують принципи політичної коректності. Низка вчених вважає неприпустимим внесення змін у мову. Так, на думку, Г. Глюка мова є нейтральною, вона не повинна бути полем для соціальної чи політичної боротьби: «*Das grassierende Gendern sexualisiert die Sprache, es missbraucht die Sprache. Denn die Sprache ist weder Männchen noch Weibchen [...] Zum Schutz von Menschenrechten taugt das Gendern nicht. Es gibt Felder, auf denen es wirklich nötig ist, für die Rechte der Frauen einzutreten*» [7]. Табування одних слів і заміна їх на політично коректні носить мінливий, тимчасовий характер, адже не мова, а думка стигматизує, не слово, а певне ставлення принижує. Вирішити проблему може робота над знищенням стереотипів у мисленні людей. В той же час важко не погодитися з думкою про те, мова не лише відображає реальність, а й створює її, тому не все одно, як позначаються певні уразливі групи населення.

Підбиваючи підсумки дослідження, варто зазначити, що соціальні та політичні зміни, які відбуваються у німецькому суспільстві, призводять до певних зсувів у мові та мовленні, а саме до вербальних табу. Ці процеси ще незавершені, тому перспективи подальших досліджень полягають у ґрунтовному вивченні явища табування і можливих шляхів його реалізації.

Література:

1. Комлев Н. Г. Словарь иностранных слов / Н. Г. Комлев. – М.: ЭКСМО-Пресс, 1999. – 672 с.
2. Огієнко І. Українська культура / Іван Іванович Огієнко. – Репринт. вид. 1918 р. – Київ: Абрис, 1991. – 272 с.
3. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация / С. Г. Тер-Минасова. – М.: Слово, 2000. – 264 с.
4. Christie A. Und dann gabs keines mehr / Agatha Christie. – Berlin: FISCHER Taschenbuch, 2006. – 224 с. – (5).
5. Aktie von H&M fällt nach Pullover-Eklat auf Neun-Jahres-Tief [Електронний ресурс] // Welt. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.welt.de/wirtschaft/article172333659/Rassismus-Vorwurf-Aktie-von-H-M-faellt-nach-Pullover-Eklat-auf-Neun-Jahres-Tief.html#Comments>.
6. Der ZEIT Stellenmarkt [Електронний ресурс] // Zeit online. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://jobs.zeit.de>.
7. Glück H. Eine kleine Sex-Grammatik [Електронний ресурс] / Helmut Glück // Frankfurter Allgemeine Zeitung. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.faz.net/aktuell/feuilleton/debatten/eine-kleine-sex-grammatik-das-grammatische-geschlecht-15568596.html?premium=0x7cb825d097d6516edc9938bd05e4fa6f&GEPc=s2>.
8. H&M braucht keine Hobbyanwälte [Електронний ресурс] // Spiegel. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.spiegel.de/kultur/gesellschaft/h-m-rassismusvorwurf-wir-brauchen-keine-hobbyanwaelte-kommentar-a-1187373.html>.
9. H&M sorgt für Rassismus-Eklat [Електронний ресурс] // Bild. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bild.de/news/ausland/h-und-m/rassismus-eklat-beim-schwedischen-klamotten-konzern-54410178.bild.html#fromWall>.
10. Ickler T. Duden – politisch korrekt. [Електронний ресурс] / Theodor Ickler. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: http://www.sprachforschung.org/print/print_ickler.php?id=577.

11. Kleine L. Wissenschaftler nennt drei Argumente gegen eine politisch korrekte Sprache [Електронний ресурс] / Lisa Kleine // FOCUS online. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: https://www.focus.de/wissen/mensch/philosophie/vom-neger-zum-afroamerik-aner-drei-argumente-gegen-eine-politisch-korrekte-sprache_id_3696468.html.
12. Kramer U. Von Negerküssen und Mohrenköpfen / Ulrike Kramer. – Wien, 2006. – 84 S.
13. Lindgren A. Pippi in Taka-Tuka-Land / Astrid Lindgren. – Hamburg: Oetinger, 2008. – 128 S.
14. Lindgren A. Pippi Langstrumpf / Astrid Lindgren. – Berlin: Der Kinderbuchverlag, 1989. – 216 с. – (2).
15. Melter C. Rassismuserfahrungen in der Jugendhilfe / Claus Melter. – Münster: Waxmann Verlag, 2006. – 325 с.
16. Milbradt F. Weiberfastnacht / Friederike Milbradt. // Zeit Magazin. – 2017. – №8. – 46 S.
17. Neger [Електронний ресурс] // DUDEN online. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Neger>.
18. Noelle-Neumann E. Die Schweigespirale: Theorie der öffentlichen Meinung / Elisabeth Noelle-Neumann. – München: Langen-Müller, 2001. – 422 S.
19. Oestereich H. Die Erektion im Text [Електронний ресурс] / Heide Oestereich // taz. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.taz.de/!5166721/>.
20. Pinker S. Das unbeschriebene Blatt / Steven Pinker. – Berlin: Berlin Verlag, 2003. – 713 S.
21. Raab K. Der Markt passt sich an [Електронний ресурс] / Klaus Raab // Zeit online. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.zeit.de/entdecken/reisen/2018-03/china-reisen-tourismus-junge-menschen>.
22. Radcliffe-Brown A. Structure and Function in Primitive Society / Alfred Reginald Radcliffe-Brown. – New York: Free Press, 1965. – 224 p.
23. Schröder H. Semiotisch-rhetorische Aspekte von Sprachtabu [Електронний ресурс]/H. Schröder. – Режим доступу до джерела: https://www.kuwi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/sw/sw2/forschung/tabu/weterfuehrende_informationen/artikel_zur_tabuforschung/semiot-rheto.pdf
24. „The Weeknd“ von H&M-Werbung zutiefst beleidigt [Електронний ресурс] // Frankfurter Allgemeine Zeitung. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.faz.net/aktuell/stil/mode-design/modekette-h-m-handelt-sich-mit-werbung-rassismus-vorwurf-ein-15381874.html>.
25. Weib [Електронний ресурс] // DUDEN online. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Weib>.
26. Winkelmann U. Sprach-Zensur oder sprachliche Zivilisation? [Електронний ресурс] / Ulrike Winkelmann // Deutschlandfunk. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://www.deutschlandfunk.de/political-correctness-sprach-zensur-oder-sprachliche.724.de.html?dram:article_id=382991.
27. Zöllner N. Der Euphemismus im alltäglichen und politischen Sprachgebrauch / Nicole Zöllner. – Frankfurt am Main: Peter Lang, 1997. – 444 S.
28. 18,6 Millionen Einwohner mit ausländischen Wurzeln in Deutschland [Електронний ресурс] // Welt. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.welt.de/politik/deutschland/article167245133/18-6-Millionen-Einwohner-mit-auslaendischen-Wurzeln-in-Deutschland.html>.